POMEN IN ZASNOVA GOZDNOGOSPODARSKEGA NAČRTOVANJA

PRESOJA IN PREDNOSTNE NALOGE

dr. Matija Klopčič, Andrej Ficko,
Tina Simončič, prof.dr. Andrej Bončina

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta,
Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta

1. Pomen načrtovanja – Ali je gozdnogospodarsko načrtovanje potrebno?

- Gozdnogospodarsko načrtovanje je:
  - sestavni del gospodarjenja z gozdovi;
  - ključni del upravljanja gozdov.

- Temeljna naloga načrtovanja = integralno uresničevanje zahtev **javnosti** do gozda, uresničevanje interesov **lastnikov**, zagotavljanje trajnostnega in **ekosistemskega** gospodarjenja z gozdovi.

- Stabilno **financiranje** → pomembno za uresničevanje načrtovanja.

Prir. po Ficko, 2014.Planning for resilience of social-ecological systems: an example of European mountain forests. Brasov 3-4 Sept, COST SENSFOR meeting.

S
W
O
T

Prednosti

1. Celovita obravnava gozdnega prostora;
2. Hierarhična zasnova načrtovanja na različnih prostorskih ravneh;
3. Večnamenska zasnova gospodarjenja;
4. Kontinuirane gozdne inventure in podatkovne zbirke za dolgo časovno obdobje;
5. Tradicija, izkušnje;

Slabosti

1. Normativizem, administrativnost + zapostavljenost vsebinske plati na račun tehnične plati;
2. Nezadostno upoštevanje socialnih in ekonomskih vidikov gospodarjenja z gozdovi + Zapostavljanje lokalne problematike;
3. Nejasna definiranost uporabnikov načrtov, premajhna usmerjenost k uporabnikom;
4. Vsebinsko (in postopkovno) prekrivanje med načrti na različnih ravneh;
5. Prepočasna odzivnost na spremembe (posodabljanje);
6. Nezadostna konkretnost in utemeljitev ukrepov;
7. Pomanjkljiv gozdarski informacijski sistem;
8. Pomanjkljiva participacija v načrtovalnem procesu;
9. Nestabilno financiranje;

Priložnosti

1. Sodoben, interaktiven, on-line gozdarski informacijski sistem;
2. Vsebinska diferenciacija načrtov;
3. Večje kompetence nad gozdnim prostorom;
4. Sestojna karta kot podlaga za operativno načrtovanje in izvedbo;
5. Večja uporabna vrednost za lastnike gozdov;
6. Večja vloga načrtov pri promociji gozdarstva;
7. Nove tehnološke možnosti;
8. Večja izkoriščenost podatkovnih zbirk;

Nevarnosti

1. Nepremišljene spremembe načrtovanja;
2. Neodzivnost na spremembe v družbi, nepripravljenost za razvoj;
3. “Načrtovanje iz pisarne”;
4. Izguba ali zmanjševanje pristojnosti pri upravljanju z gozdnim prostorom;
5. Poenostavljenje gozdne inventure;

2. Hierarhija načrtovanja – Ali je potrebna?

- Da, pomembna je vpetost načrtovanja v regionalno, lokalno sfero.
- Centralizacije načrtovanja ne zagovarjamo!

- Vendar pa, vsebine načrtov morajo biti prilagojene ravni načrta.
- Vsebine se med načrti ne smejo ponavljati.

3. Diferenciacija načrtovanja glede na pomen gozdov

- Zapostavljanje **lokalne problematike**.
- **Oblika in vsebina** načrtov **prilagojena** pomenu gozdov.
- Nezadostno **upoštevanje socialnih in ekonomskih vidikov** gospodarjenja z gozdovi.
- **Spoštovanje narave** se kaže v **spoštovanju** njenega temeljnega elementa, to je **človeka**.

3. Diferenciacija načrtovanja glede na pomen gozdov

- **Primer 1: primestni gozd**
  - zelo pomembna participacija, pomen javnih obravnav, obveščanja:
    - ključne informacije o interesih v gozdu (npr. ankete, štetje obiska),...
    - ... manj o gozdnih sestojih;
    - odločanje o rabah gozda = rezultat sodelovanja z javnostjo in lokalnimi skupnostmi;
  - pomemben kriterij odločanja so socialni cilji;
  - relativno večji pomen določanja območij s poudarjenimi funkcijami (karte funkcij, coniranje prostora)
  - oblika in vsebina načrta prilagojeni in pomembno usmerjeni k rabam gozdov;
  - dinamičen pristop pri obnovah načrtov;

- **Primer 2: gozd v gozdni krajini**
  - ključne informacije o gozdnih sestojih;
  - pomembna predvsem participacija lastnikov gozdov;
  - pomembni kriteriji odločanja so proizvodni, ekonomski cilji, naravovarstveni cilji, ipd.;
  - oblika in vsebina načrta usmerjeni pretežno v proizvodne rabe gozdov;
  - časovna intenzivnost načrtovanja lahko tudi nižja.

4. Uporabniki načrta – Komu je načrt namenjen?

- Nejasna definiranost uporabnikov načrta.
- Vsebina načrta mora biti usmerjena k potrebam njegovih uporabnikov!

- Glavni/pomembni uporabniki načrtov:
  - gozdarski strokovnjaki:
    - informacije za ustrezno upravljanje gozdov/usmerjanje razvoja gozdov,
    - uporaben pripomoček revirnemu gozdarju pri stiku z lastniki, ...
  - lastniki gozdov:
    - on-line dostop do podatkov, enostavno načrtovalsko orodje (vsebinske karte, ipd.)
    - nove oblike načrtov (npr. načrt za gozdno posest),
    - enostavno razumevanje načrta ...
  - lokalne skupnosti
    - podlaga za odločanje o prostorskih planih
  - drugi deležniki v prostoru (npr. naravovarstveniki, hidrologi, rekreativci, nabiralci, lovci, idr.):
    - deležniki v postopku priprave načrta
    - načrti kot podlaga za njihovo delovanje
  - strokovnjaki na različnih področjih upravljanja s prostorom:
    - strokovna podlaga za upravljanje z gozdnim prostorom

5. Načrt je odločanje o prihodnjem upravljanju gozdov!

- Razlikovati upravljalski proces od načrta kot rezultata tega procesa!
- Zapostavljenost vsebinske plati načrta na račun tehnične:
  - **analiza stanja** = pomemben del; **cilji & usmeritve** = ključni del načrta
- ... povečati **operativnost usmeritev** v načrtih (brez deklarativnih usmeritev)!
- Sedanji pristop k izdelavi načrta preveč normativen!
- Sodelovanje tima različnih gozdarskih ekspertov (+ deležnikov).

6. Vključevanje novosti v načrtovanje in načrte - nove vsebine, nove tehnologije...

- V načrt (selektivno) vključevati nove vsebine, ki so relevantne za uporabnike načrtov.
- Cilj: oblika in vsebina načrta, ki bo upravičila verodostojnost načrtov kot upravljavskih instrumentov, uporabniku dostopna in prijazna.

- Pomen razvojnega dela:
  - Uvajanje novih metod in tehnologij v gozdarsko prakso;
    - gozdna inventura,
    - obdelave podatkov,
    - sistemi za podporo odločanju (Decision Support Systems) pri opredeljevanju strategij, smernic, ukrepov.
  - prenos znanja iz znanstvenih v strokovne kroge znotraj Slovenije;
  - spremljanje novih znanj in spoznanj v tujini;
  - razvoj lastne raziskovalne dejavnosti;

7. Stabilne usmeritve gozdne politike!

- Načrti = vzvod za uresničevanje gozdne politike.
- Fokus gozdne politike naj bo jasen in usmerjen dolgoročno!
- (Večje) spremembe v ciljih gozdne politike zmanjšujejo relevantnost in kompetentnost že izdelanih načrtov.
- Povraten pomen načrtov(anja) pri oblikovanju sprememb in fokusa gozdne politike (predlogi, povodi...)!

8. Kdo naj bo koordinator priprave gozdnogospodarskega načrta?

- Koordinator priprave načrta (nosilec) = oseba, ki ima celovit pregled nad upravljanjem obravnavanih gozdov!

- Nosilec načrta:
  - dobro (prostorsko in gozdnogojitveno) pozna obravnavane gozdove,
  - pozna vpletene neposredne deležnike (lastnike gozdov, predstavnike lokalnih skupnosti, predstavnike interesnih društev, ipd.)

- Nujna je vpetost nosilca načrta v izvajanje načrta!

9. Gozdarski informacijski sistem

- Aktualni gozdarski informacijski sistem je pomanjkljiv!
- Gozdarski informacijski sistem:
  - pregleden
  - ažuren
  - odziven
  - zanesljiv
  - ...

... učinkovita podpora načrtovanju!

- Javna dostopnost podatkov (učinkovita in uporabna spletna aplikacija, interaktivnost, dostopnost lastnikov gozdov do (nekaterih) podatkov!
- Pomen kontinuitete in ohranjanja podatkov o gozdovih in gospodarjenju z njimi!

10. Vnovčiti znanje gozdarskih načrtovalcev!

- Potrebno poiskati nove možnosti trženja znanja načrtovalcev!

- Možnosti:
  - razvoj svetovalnih storitev,
  - trženje nematerialnih vlog gozda – izobraževanje, turizem, ipd.,
  - programi upravljanja z gozdovi,
  - načrt za zasebno gozdno posest,
  - presoje vplivov na okolje,
  - ...

- Gozdni prostor stičišče številnih interesov - gozdarji moramo ohraniti kompetence nad upravljanjem!

11. Načrt za gozdno posest: zakaj?

1. Prostorska raven načrtovanja: Načrtovanje ne poteka na ravni posamezne zasebne gozdne posesti, odločitve o ravnanju z gozdom so sprejete na ravni posesti.
2. Zasebni gozdovi: lastniki so največja skupina potencialnih uporabnikov načrtov.
3. Gozdarsko načrtovanje se mora posodabljati: Finska: Metsään.fi-eServices, http://www.metsakeskus.fi/metsaanfi-e-servic

(osebni vir Tikkanen, 2014).

Švica: Rosset, 2013

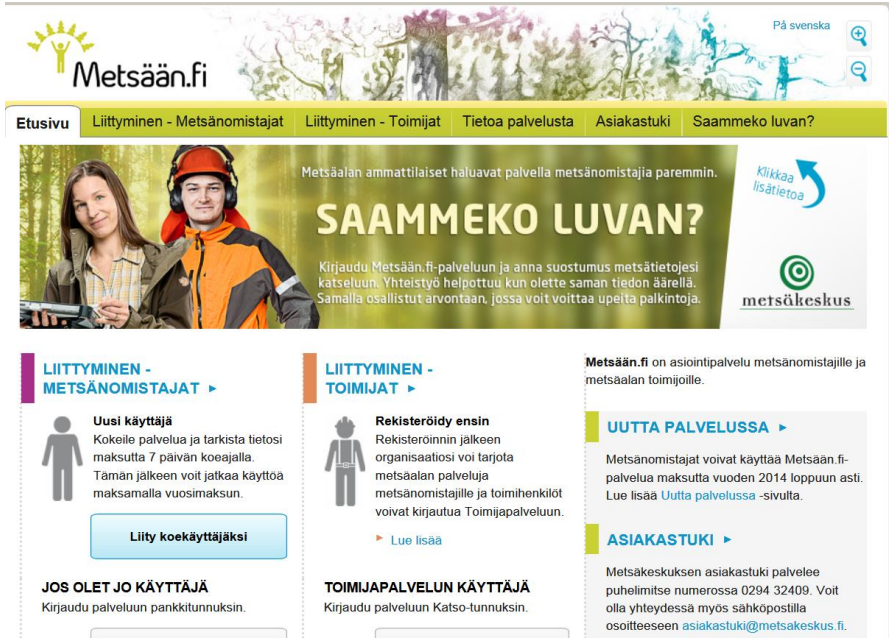

„A portal through which people who own forest property in Finland can conduct business related to their forests from the comfort of their own homes“

11. Načrt za gozdno posest: razvoj

- Prve konceptualne ideje (Gašperšič 1995, Bončina 2003) kot ekspertno znanje,
  - Papler-Lampe in sod. (2004): načrt kot možnost za večjo participacijo gozdnih posestnikov v gozdarskem načrtovanju.
  - Ficko in sod. (2005): Podrobnejša umestitev zasnove načrta za gozdno posest v zasnovo gozdarskega načrtovanja.

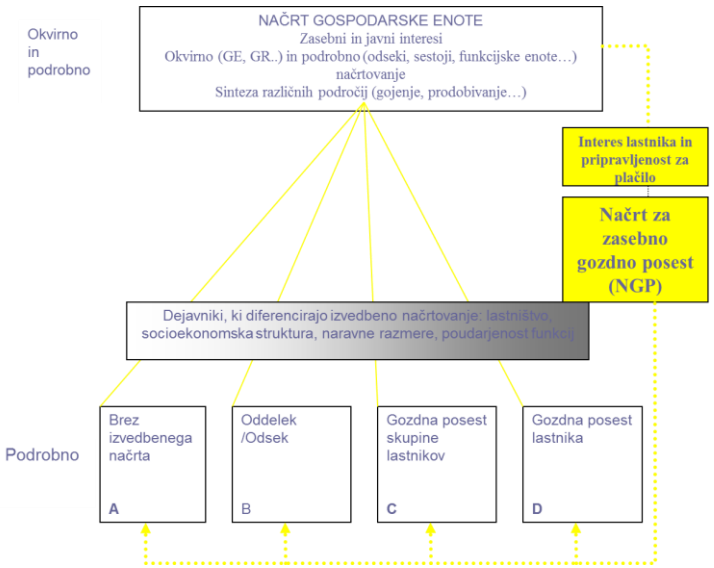

- Izdelanih okrog 30 načrtov za zasebno gozdno posest, največ kot diplomske naloge, deloma pa kot rezultat dela javne gozdarske službe (npr. Čadež, 2004).
- **Neproučeni so ostala pogledi lastnikov**.

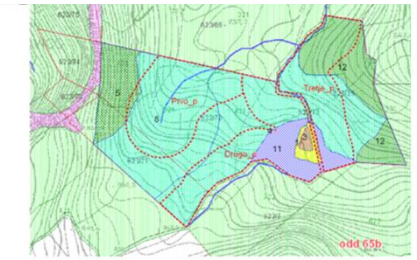

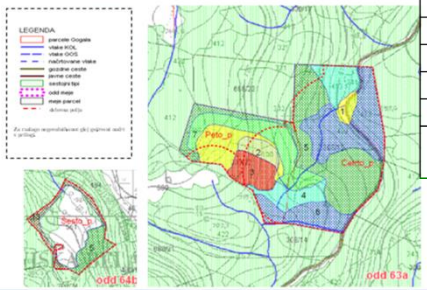

Neg. Enote	Površina	LZ/ha	LZ	Jakost sečnje	Načrtovan posek 10 let
Št.	Ha	m^3/ha	m^3	%	m^3
1	0,5	0	0	0	0
2	0,13	0	0	0	0
3	0,3	0	0	0	0
4	3,05	260	793	20	158,6
5	2,02	200	404	20	80,8
6	1,16	450	522	25	130,5
7	0,55	150	82,5	100	82,5
8	2,1	150	315	25	78,75
11	0,52	100	52	0	10
12	1,1	500	550	25	137,5
13	0	0	0	0	0
SKUPAJ	11,43		2718,5		678,6

12. Načrt za gozdno posest: pogledi lastnikov

Ficko, A., Bončina, A. 2014. Forest planning in private forests reconsidered: financial implications of owners' willingness-to-pay for a forest property plan. Forest Policy and Economics (submitted).

- ✓Ne gospodarim, ker...
- ✓Za 55% lastnikov je NGP koristen.
- ✓Pripravljenost za plačilo (WTP)

	Absolute amount		Per hectare	
	Unweighted	Weighted[a]	Unweighted	Weighted[a]
Mean	210.80	135.99	16.84	28.31
Maximum	1,530.00	1.530.00	113.33	113.33
Median	108.24	102.00	9.02	25.50
Minimum	5.41	5.41	0.51	0.51
5th percentile	32.47	20.40	1.40	3.61
25th percentile	54.12	51.00	3.50	10.15
75th percentile	270.61	153.00	24.05	40.80
95th percentile	541.22	510.00	56.42	68.00
Standard Deviation	229.70	166.30	20.06	22.06

[a]Responses weighted to correct for the overrepresentation of bigger properties to better reflect the population of private forest owners with 1 ha of forestland or more.

Approach	Number of private forest properties ≥ 1ha owned by individuals	WTP rate (%)	Mean WTP amount/property	Aggregate WTP/decade
Mean WTP value of a sample considered as a mean WTP value of a population	86,415	37%	135.99 €[a]	4,348,083 €
Unwilling to pay responses recoded to zero bids[b]	86,415	100%	40.12 €	3,466,970 €
Variable sample means adjusted through the estimated total marginal effect[c]	86,415	37%	149.86 €	4,791,635 €

[a]If mean WTP is replaced with median (102.00 €), the aggregate WTP amounts to 3,261,302 €/decade.

[b]Using OLS regression on a full sample of 548 respondents; responses with WTP = 0 recoded to WTP = 1 and WTP amount = 0 (see Loomis, 1987).

[c]Sample means for variables GENDER, AGE, AREA, PARCEL adjusted to population means and mean WTP for the population adjusted through the total marginal effect of these variables in the second stage of Heckit regression (Harrison and Lesley, 1996). We had no population information for the rest of the variables in the model and kept them at their sample means.

Zaključki

- Trendi: večji pomen socialnih funkcij, povečuje se diverzifikacija zasebnih gozdov ...

  ↓

  večji pomen orodij za upravljanje z gozdovi (t.j. načrtovanja)

- Načrtovanje je potrebno izboljšati

  ↓

  zagotavljanje učinkovitega in uspešnega upravljanja gozdov

- Upoštevati obstoječe potenciale, nove možnosti, priložnosti ...

- Nujno: stabilno financiranje!